

Bu rapor Diyarbakır'da kadın, çocuk ve LGBTİ+ hakları alanında çalışma yürüten şiddetle mücadele ağı bileşenleri tarafından oluşturulmuştur. 2021-2022 yılları arasında Diyarbakır'da kadınlara, çocuklara ve LGBTİ+lara yönelik gerçekleşen hak ihlallerinin verilerini ve değerlendirmesini içermektedir.

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2022 YILI RAPORU

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI

2022 YILI DİYARBAKIR RAPORU

1. RAPORUN AMACI

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı; kadına, çocuğa ve LGBTİ+lara yönelik şiddet ve hak ihlalleri alanında Diyarbakır'da çalışma yürüten meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve sendikaların bir araya gelerek mücadeleyi ve dayanışmayı büyütmek amacıyla kurmuş oldukları bir ağıdır. Bu ağ; mücadeleyi daha etkin ve güçlü bir şekilde yürütmek, süre giden şiddetin farklı boyutlarını belirlemek, nedenlerini tespit etmek ve bu konuda veri toplama ihtiyacını gidermek amacıyla kurulmuştur. 7 Mart 2019'da kuruluşunu deklare eden Şiddetle Mücadele Ağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaratmış olduğu kadına ve lgbti+ bireylere yönelik her türlü ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele etmektedir.

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı, her yıl yayımlanan raporlar aracılığıyla kadına yönelik şiddet başvurularını ortak veri tabanında buluşturarak il düzeyinde veri oluşturmak, bu verilerden yola çıkarak kadına yönelik şiddetle daha etkili bir biçimde mücadele etmek ve gerçeklik üzerinden etkin hak temelli mücadele yürütmeyi amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM ve VERİLER

Ağ bileşenlerinden; Rosa Kadın Derneği, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonunun verilerinden, **20.11.2021-20.11.2022** tarih aralığında bileşenler tarafından alınmış başvurulara ve Özgürlük için Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu, KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen) Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabipler Odası Kadın Komisyonu ve Dayanışmanın Kadın Hali Derneği değerlendirmelerine dayanmaktadır. Aynı zamanda bu raporda ağ bileşeni kurumların, şiddet başvurularının süreçlerini yürütürken edindikleri gözlemler, tespitler ve çözüm önerilerine de yer verilmiştir. Elimizdeki verilere göre; vakaları bu rapor aracılığıyla sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Şiddetle mücadele ağında başvuru alma yöntemiyle çalışan kurumların oluşturduğu veri havuzuna göre Diyarbakır özelinde 20 Kasım 2021-2022 tarihleri arasında toplam **1901** başvuru yapılmıştır. Bu başvurular başvuru beyanlarına göre kategorize edilmiştir. Fakat bir şiddet türünün bir den fazla şiddet türünü içerdiği unutulmamalıdır. Açıklayacağımız veriler şiddetin iç içeliği göz önüne alınarak ve başvurucuların beyanları esas alınarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı başvuru sayısı ile şiddet türlerinin sayıları doğru orantılı değildir. Fiziksel şiddet aynı zamanda hem psikolojik hem ekonomik hem de cinsel şiddet içerebilmektedir. Bu sayılar gerçek şiddet oranlarını yansıtmamaktadır. Zira rapor dışında

kalan ve adli makamlara yansımaya olan olaylar ile hiçbir kuruma yansımamış olaylar bu sayıların dışındadır. Bu esasa dayanarak Diyarbakır'da başvurucu mağdur beyanlarına göre;

ŞİDDET TÜRLERİ	
Psikolojik şiddet	1484
Fiziksel şiddet	1190
Ekonomik şiddet	1095
Cinsel şiddet	395
Sosyal şiddet	387
Diğer şiddet türleri	150
Kuşkulu ölümler	6
Öldürmeye teşebbüs	4
Kadın cinayeti	3
Lgbti+ yönelik şiddet	6

- Alınan başvurular doğrultusunda Diyarbakır'da 3 kadın katledilmiş, 6 kadın ölümü kuşkulu iken 4 kadında katledilmeye teşebbüs edilmiştir.
- İHD Diyarbakır Şubesinin yayınladığı "Kasım 2021-2022 yılları arası Kadına Yönelik Şiddet" raporuna göre Diyarbakır'da aile içi ve toplumsal alanda yaşanan şiddet

sonucu 6 kadın katledilmiştir. Yine aynı rapora göre Diyarbakır'da 6 kadın kuşkulu bir şekilde yaşamını yitirmiştir.¹

- Sosyal şiddet kategorisi dijital şiddet ve kültürel şiddet ile ilişkili başvurular içermektedir.
- Diğer şiddet kategorisi ise ısrarlı takip, sözlü taciz, ajanlaştırma, cezaevlerinde yaşanan ihlaller, şantaj, cenaze teslimleri ile ilgili başvuruları içermektedir.
- Başvurucuların taleplerine göre değişmekle birlikte çoğuna hukuki destek sunulmakla birlikte, danışmanlık ve psikolojik destek sunulmuştur.
- Bilançoda dikkat çeken bir başka husus ise ekonomik şiddette artışların olması ve başvuruların geçtiğimiz yıllara göre ciddi artış göstermiş olmasıdır. Toplamda 1095 başvuru kadın yoksulluğunu ve yoksunluğunu göstermektedir.

ŞİDDET TÜRÜ	MAĞDUR
Cinsel Taciz	133
Çocukların Cinsel İstismarı	865
Reşit Olmayanla Cinsel İlişki	242

- Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezinin 20-11-2021 ile 20-11-2022 tarihleri arasında aldığı başvurular tabloda gösterilmiştir. Diyarbakır'da son bir yılda 1240 çocuk cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Bu rakam her gün 3 çocuğun cinsel istismara maruz kaldığını göstermektedir. Çocukların cinsel istismarı 865 başvuru ile ilk sırada yer almaktadır.
- İHD Diyarbakır Şubesi Çocuk Komisyonun raporuna göre (2017-2022) Bölge kentlerinde 26 çocuk şüpheli şekilde yaşamını yitirmiştir. (Çocukların kuşkulu bir şekilde en çok yaşamını yitirdiği iller sıralamasında Antep, Diyarbakır, Van ve Mardin yer almaktadır.) Aile içi şiddet sonucu 16 çocuk yaşamını yitirmiş, 50 çocuk ise yaralanmıştır. 43 çocuk aile içinde cinsel istismara maruz kalmış, 6 çocuk kaçırılmış/alıkonulmuştur. Toplumsal alanda

¹ <https://www.ihddiyarbakir.org/tr/post/24644/dogu-ve-guneydogu-anadolu-bolgesi-1-kasim-202>

şiddet sonucu 20 çocuk yaşamını yitirmiş, 27 çocuk ise yaralanmıştır. Çocukların özgürlüğü ve güvenliğine yönelik ihlaller sonucu 157 çocuk gözaltına alınmış, 14 çocuk tutuklanmıştır. 2017 ile 2021 yılları arasında bölge kentlerinde tespit edebildiğimiz kadarıyla en az 132 çocuğun yaşam hakkı ihlal edilmiş, 385 çocuk yaralanmıştır.²

Görüldüğü üzere;

Veriler incelendiğinde kadınların, çocukların ve LGBTİ+ların en fazla maruz kaldıkları şiddet biçiminin psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddet olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik şiddet tek başına uygulandığı gibi fiziksel, ekonomik, dijital, flört şiddeti veya ısrarlı takip gibi diğer şiddet biçimleriyle birlikte de uygulanmaktadır. Yine kadınlar toplumsal alanda yaşanan şiddet, intihar, kuşku ölüm, alıkonulma, cinsel saldırı ve fuhuş yapmaya zorlanma gibi birçok alanda şiddete ve ihlale maruz kalmaktadır. Kadınlar çatışmalı ortamda, hapishane ve sağlıkta şiddet sonucu yaşamını yitirmektedirler. Çocuklar ise hem aile içinde hem toplumsal alanda ciddi düzeyde şiddete maruz bırakılmaktadır. Çocuklar Cinsel istismar, çocuk işçiliği, yaşam hakkı ihlali, şüpheli ölümler, özgürlüğü ve güvenliğine yönelik ihlaller gibi birçok ihlale maruz kalmışlardır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, cinsiyetler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara ve LGBTİ+ bireylere üstünlüğüne, kadınlara, çocuklara ve LGBTİ+lara karşı ayrımcılık yapmalarına ve tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açmaktadır. Kadına karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açmaktadır.

3. DEĞERLENDİRME

ÖZEL SAVAŞ POLİTİKALARI SONUCU KADIN HAK İHLALLERİ;

Tüm Türkiye'de kadına yönelik şiddetin hız kazandığı, kadın katliamlarının kırım boyutuna vardığı, yeni yeni şiddet türlerinin yaratıldığı mevcut durumda; adına "özel savaş politikası" dediğimiz politikalarla, bölgedeki kadına yönelik şiddet ve katliamlar çok daha ciddi bir boyuta varmıştır.

Kürt ve kadın düşmanlığıyla hareket eden ve bölgeye özel olarak gönderilen üniformalı/üniformasız erkekler üzerinden üretilen bu politikalarla; kadınların bedeni, dili, kimliği ve varlığı hedef alınmaktadır.

Türkiye'nin her yerinde uygulanan bu politika; bölgede çok daha yoğun bir şekilde uygulanmaktadır. Politik, sosyal, kültürel, ekonomik vb. tüm alanları hedefi haline getiren

² <https://www.ihddiyarbakir.org/tr/post/24643/dogu-ve-guneydogu-anadolu-bolgesi-2017-2021-a>

özel savaş politikaları, aynı zamanda toplumun ve bireyin zihniyetine de odaklanarak, kadınların hak arayışlarına karşı bir sindirme, yıldırma ve korkutma aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu politikaların bir sonucu olarak bölge kentlerinin çoğunda fuhuş ve madde bağımlılığında da çok ciddi artışlar yaşanmakta olup, toplumu iradesizleştirmeye yönelik uygulanan bu asimilasyon politikaları da özel savaşın birer parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. İpek ER, Deniz POYRAZ, Remziye APAYDIN, Sakine KÜLTÜR, Firdevs BABAT, Garibe GEZER, devlet eliyle yürütülen özel savaş politikaları sonucu hayatını kaybetmiş onlarca kadından sadece birkaçıdır.

Kadınlar birlikte oldukları ya da boşanmak istedikleri eşleri, partnerleri, ilişki istemedikleri bir yabancı, ağabeyleri, babaları, en yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete uğramakta veya katledilmektedirler. 13 Kasım 2022 tarihinde fail Musa Sevim tarafından uzun süre duygusal birlikteliğe zorlanan Meryem Sevim, kendisiyle birlikte olmak istemediğini belirtmesine rağmen sistematik olarak psikolojik şiddete maruz kalmış ve failin evlenme teklifini reddetmesiyle katledilmiştir. Yine erkek arkadaşının şiddetine uğrayan ve en son erkek arkadaşıyla görüşüp 1055 gündür kendisinden haber alınamayan Gülistan dokunun akıbeti de henüz bilinmemektedir.

Ancak belirttiğimiz katliamların, şiddet türlerinin failleri; arkalarına aldıkları kamu gücü ve kuşandıkları "cezasızlık politikası" zırhıyla başlarına hiçbir şey gelmeyeceğini bildikleri için de asla fail olmaktan vazgeçmemektedirler. Failerin kovuşturulmaması, yargı önüne çıkarılmaması, bir yargı kararı ile cezalandırılmaması veya iyi hal, haksız tahrik indirimleri neticesinde çok az sembolik cezalarla cezalandırılması, verilen cezaların uygulanmaması gibi hususlar şiddet faillerine yönelik uygulanan en sık cezasızlık yöntemlerinden bazılarıdır. Cezasızlık politikaları, aynı zamanda "failerin zaten bir yaptırımla karşılaşmayacağı düşüncesine sahip olan" şiddet mağduru kadınlar için, adalete erişim ve hak arama yolunda da büyük bir engeldir.

Kadın kırımı, bir devlet politikası olarak toplumsal cinsiyetli sistematik şiddet sarmalını tarifler. Toplumsal cinsiyet normlarından kaynaklı şiddet ise Türkiye'ye özgü olmayıp yapısı gereği eril tahakküm üzerine kurulu devletlerin tamamının ortak karakteridir. İran'da "başörtüsünü düzgün bağlamadığı" gerekçesiyle "ahlak polisi" tarafından gözaltına alındıktan sonra katledilen Jîna Mahsa Amini'ye uygulanan şiddet de Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY) bağlı Süleymaniye kentinde 4 Ekim'de uğradığı silahlı suikast sonucu öldürülen Jineoloji Araştırma Merkezi üyesi, gazeteci ve yazar Nagihan Akarsel'in maruz kaldığı şiddet de politiktir. Şiddetin meydana geldiği ülkeler farklı da olsa şiddetin kaynağı, kendisini sürekli yeniden üreten hegemonik erkekliktir. Dolayısıyla molla rejimine karşı yürütülen direniş de İstanbul Sözleşmesi'nden tek gecede çekilme kararına karşı itirazlar da aynı mücadele hattını beslemektedir.

Kadın insan hakları savunucuları ve özelde de Kürt olmaktan kaynaklı olarak kesişimsel ayrımcılığa maruz kalan "Kürt kadın insan hakları savunucuları", oldukça uzun bir süredir sistematik yargı tacizi altındadır. Yargı tacizi genel bir ifadeyle;

“Devlet yetkililerinin sindirmek ya da susturmak amacıyla çoğunlukla gazeteci ve insan hakları savunucuları olmak üzere kişiler hakkında -yaşam düzenlerini sekteye uğratan, işlerini yapmalarını engelleyen uzun yargı süreçleri yürüterek- medeni kanun, ceza kanunu ve/veya idari kanun kapsamında tekrar tekrar iddia veya suçlamada bulunma uygulamasıdır.”³

Haklarında açılan soruşturmalar, her defasında sabahın erken saatlerinde yapılan ev aramaları, uzun süre gözaltında tutulma, tutuklanma ve astronomik cezalara maruz kalma gibi pratikler Kürt kadın hak savunucularının yargı erki kullanılarak susturulmaya çalışıldığını göstermektedir. Yargı taciziyle, tek bir kişiye yönelik uygulama, muhalif olan bir kitlenin tamamı üzerinde bir caydırıcı etki oluşturmakta –en azından bu hedeflenmekte- ve bu durum, toplum örgütlenmesinin özünü oluşturan demokrasiye hasar vermektedir.⁴

Tarafımızca daha önce hazırlanan raporlardaki verilere göre, 22.05.2020 ve 20.11.2021 tarihleri arasında Diyarbakır ilinde 9 toplu operasyon kapsamında 145 kadın hakkında soruşturma başlatılmıştır. 20.11.2021 ve 20.11.2022 tarihleri arasında ise 2 toplu operasyon kapsamında 31 kadın hakkında soruşturma başlatılmıştır. 16.03.2022 tarihli operasyon sadece kadınlara yönelik olup 24 kadın gözaltına alınmış, 11 kadın tutuklanmıştır. 08.06.2022 tarihli operasyon ise çoğunluğu Kürtçe yayın da yapan basın kuruluşu çalışanlarına ve gazetecilere yönelik olup operasyon kapsamında 7 kadın gözaltına alınmış, 4 kadın tutuklanmıştır.

Diyarbakır ilinde düzenlenmiş olan toplu operasyonlar kapsamında Rosa Kadın Derneği üyeliği, TJA (Tevgera Jinên Azad- Özgür Kadın Hareketi) aktivistliği, kadın eylemlerine⁵ katılmış olma, özgür basında gazetecilik faaliyeti yürütme, meslek odalarında ve sendikalarda faaliyet yürütme gibi gerekçelerle TCK 314/2 (silahlı terör örgütü üyeliği) ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu madde 5 kapsamında 22/05/2020 tarihinden itibaren toplamda 11 operasyon yapılmıştır. Bahse konu operasyonlarda 178 kadın hakkında soruşturma başlatılmıştır.

İfade özgürlüğünün özel görünümü niteliğindeki basın, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerine yönelik soruşturma ve kovuşturma açılması şeklindeki “dolaylı sınırlamalar”, sistematik örgüsü göz önünde bulundurulduğunda, daimi bir ceza tehdidine mahal vermekte ve hakların kullanımına dair “caydırıcı etki” yaratmaktadır. Bu baskının sonlandırılması için birden fazla hak örgütü tarafından imza kampanyaları yapılmış⁶, yargı

³ Article 19, Türkiye'de Yargısal Taciz: <https://www.article19.org/tr/turkiyede-yargisal-taciz/> adresinden alınmıştır, Son Erişim Tarihi 22 Kasım 2022

⁴ İHAM [BD], *Navalnyy v. Rusya*, Başvuru No: 29580/12, Karar Tarihi: 15/11/2018, § 173-174

⁵ 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü, kadın cinayetlerine dair eylemler, İstanbul Sözleşmesi'nin hukuka aykırı feshine dair eylemler, basın açıklamaları vb.

⁶ <https://www.birgun.net/haber/kadin-orgutlerinden-ortak-aciklama-rosa-kadin-dernegi-ile-birlikteyiz-302071>
<https://www.nupel.tv/diyarbakirda-5-gundur-gozaltinda-tutulan-gazeteciler-icin-imza-kampanyasi-baslatildi-235132.html>

tacizinin sona ermesi açısından daha önce BM'ye yapılan iki çağrıya⁷ ek olarak 16 Mart 2022'de gerçekleştirilen operasyon sonrası BM'ye tekrar çağrı yapılmıştır.⁸

Kadın hak savunucularına yönelik baskı sadece soruşturma ve kovuşturma açılması şeklindeki doğrudan ceza tehdidini içermemekte, eylem ve etkinliklerin yasaklanması ve fiziki güç kullanımını da beraberinde getirmektedir. Bahse konu tarihler arasında gerek özgün gerekse karma birçok eylem ya da etkinlik engellenmiş, eylemler yasaklanmış, basın açıklaması yapan gruplar çembere alınarak toplanma hakları ihlal edilmiştir.

Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY) bağlı Süleymaniye kentinde uğradığı silahlı suikast sonucu öldürülen Nagihan Akarsel için 4 Ekim 2022'de Diyarbakır'da gerçekleştirilen basın açıklamasında kolluk tarafından kadınlar çembere alınmış ve kötü muameleye maruz bırakılmış, çember dışındaki avukatlar ise biber gazı ve türevleri ile – gazın çeşidi henüz tespit edilememiştir- dağıtılmaya çalışılmıştır. Bahse konu eylemde gaza maruz kalanların çoğuna birinci derece yanık teşhisi konulmuş ve buna bağlı darp raporuyla kolluk görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sınır ötesi operasyonlarda kimyasal silah kullandığına dair iddiaların araştırılması için basın açıklaması yapmak isteyen Mebya-Der öncülüğündeki sivil toplum kuruluşlarının 20 Ekim 2022 tarihinde Diyarbakır'da yapmak istedikleri basın açıklamasına müdahale edilmiştir. Öncelikle Koşuyolu'nda açıklama yapılmasına izin verilmemiş daha sonra ise Dernek binası önünde açıklama yapmak için toplanan ve çoğunluğu kadınlardan oluşan kitle üç ayrı yerde çembere alınmıştır. Konuya dair sadece Diyarbakır' da değil Türkiye'nin birçok farklı ilinde kadınlara dönük yargısal taciz gerçekleştirilmiştir. İzmir Barosu'nun 22 Ekim 2022 tarihinde gerçekleşen 2022-2024 Olağan Genel Kurulu'nda Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Üyesi avukat Aryen Turan, TSK'nin Irak'ın kuzeyinde yürüttüğü operasyonlarda kimyasal silah kullandığı iddiasına ilişkin görüntülerin araştırılmasını istemiş ve hem Deniz Poyraz hem de İran'da ahlak polisi tarafından katledilen Jina Amini için 'Jin, jıyan, azadi' sloganını atmıştır. İfade özgürlüğü kapsamında olduğu tartışmasız bu konuşma için Aryen Turan hakkında soruşturma açılmış ve gözaltına alınmıştır. Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve aynı zamanda Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı hakkında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Irak'ın kuzeyindeki operasyonlarında "kimyasal silah kullandığı" iddialarının araştırılmasına yönelik açıklamalarının 20 Ekim

⁷ Joint urgent action letter of 26 June 2020 to the UN Special Mandate Holders by a group of NGOs: <https://www.turkeylitigationssupport.com/s/Rosa-Women-Association.pdf> ; Joint urgent action letter of 19 August 2020 to the UN Special Mandate Holders by TLSP and London Legal Group: <https://www.turkeylitigationssupport.com/s/UAL-Arrest-and-detention-women-rights-activists-II-19-August-2020-email.pdf>;

⁸ Joint urgent action letter of 16 May 2022 to the UN Special Mandate Holders by a group of NGOs <https://www.turkeylitigationssupport.com/blog/2022/5/16/urgent-action-letter-to-the-un-special-procedures-on-the-ongoing-unlawful-and-arbitrary-detention-and-judicial-harassment-of-women-human-rights-defenders-in-turkey>)

2022'de soruşturma başlatılmış, 27 Ekim 2022'de ise sevk edildiği mahkeme tarafından tutuklanmıştır.

Eylem ve etkinlik yasaklarına dair Valilik kararları birçok Kürt ilinde süreklilik gösterir bir boyut kazanmıştır. Son bir haftada Diyarbakır, Van, Muş, Hakkâri, Bitlis, Şırnak, Mardin, Urfa ve Dersim'de 5 ile 15 gün arasında eylem – etkinlik yasağı koyulmuştur. Van, Muş, Hakkâri ve Bitlis'te sistematik hal alan eylem etkinlik yasakları sayılan diğer illerde de son süreçte duyurulmuş bu kapsamda 25 Kasım etkinlikleri ve bildiri dağıtımları da engellenmiştir.

Aynı şekilde Türkiye'nin her bölgesinde çok yaygın olarak devam eden ekolojik talan bölge kentlerinde daha katmerli bir şekilde sürmekte olup; bölgenin tarihine, geleceğine ve yaşamın her türlü çeşitliliğine de büyük zararlar verilmektedir.

Toplumun tamamına sirayet eden ekonomik kriz ve yoksulluk; kadınlar ve çocuklar üzerinde çok daha olumsuz etkilere sahip olup, bu yıl çok daha yakıcı bir hale gelmiştir. Kadınların, çocukların, mültecilerin ucuz iş gücü olarak kullanıldığı mevcut ortamda; sırf geçinebilme kaygısıyla yaşamda geri kalan her şeyden feragat etmiş bir toplum gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Maddi olanaksızlıklar ve artan yoksulluk, ekonomik bağımsızlığı olmayan kadını mecburen erkeğe bağımlı kılmakta olup; şiddetten kurtulmanın ilk ve en büyük engeli haline gelmiştir.

Yine geçmişten bugüne devlet destekli yürütülen bu politikalar; sadece kadını, çocuğu, doğayı değil; aynı zamanda farklı cinsel yönelimlere sahip bireyleri de hedefi haline getirmiştir. Zira

Ülkede yükselen antidemokratik iklimin etkisiyle 2015 yılından itibaren onur yürüyüşleri başta olmak üzere LGBTİ+ların tüm eylem ve etkinlikleri kamu makamları tarafından sistematik olarak yasaklanmaya başlanmıştır. Etkinlikleri yasaklayan kamu makamları, “kamu düzeni”, “genel ahlak”, “genel sağlık” gibi muğlak ifadelerle başvurarak LGBTİ+ların örgütlenme ve toplanma hakkını ihlal etmiş, eylem ve etkinliklere katılım gösterenler işkence ve kötü muamele ile gözaltına alınmıştır. LGBTİ+ların başta yaşam hakkı olmak üzere; adalete ve sağlığa erişim ile çalışma ve eğitim hayatında yaşadığı hak ihlalleri görünmez kılınmakta, varoluşları kriminalize edilmektedir.

2022 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi LGBTİ+lara yönelik devlet destekli nefret söylemleri devam etmiş ve devlet; nefret söylemleriyle LGBTİ+ları hedef göstermiştir. Siyasi iktidar, hemen her hafta yaptığı açıklamaların en az birinde LGBTİ+ları, “aile düşmanı”, “sapkın”, “cinsi sapıklıklar” olarak adlandırıp nefret söylemine maruz bırakmıştır.

Üst düzey devlet yöneticilerinin de desteklediği nefret grupları, 18 Eylül 2022 tarihinde İstanbul Saraçhane Parkı'nda bir araya geldikten sonra nefret yürüyüşü gerçekleştirmiş ve söz konusu nefret yürüyüşüne çağrı, kamu spotu olarak bir kamu kurumu olan Radyo ve

Televizyon Üst Kurulu(RTÜK)'ün sitesine yerleştirilmiştir. Nefret yürüyüşleri, İstanbul'daki buluşmadan sonra Türkiye'nin pek çok kentine yayılmıştır. İstanbul, Ankara, İzmir, Urfa ve Antep'te gerçekleştirilen nefret yürüyüşlerinin ardından Diyarbakır'da da nefret yürüyüşü gerçekleştirilmiş ve hemen akabinde Batman, Van ve Mardin'de de LGBTİ+ların hedef gösterildiği açıklamalar ve yürüyüşler yapılmıştır.

Türkiye'nin geneline yansıyan homofobik ve transfobik şiddet vakalarının Diyarbakır'da da arttığı görülmektedir. 8 Mart 2022 tarihinde İstasyon Meydanında yapılan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü mitinginde gökkuşağı bayrağı açan LGBTİ+lara saldıran bir kişi alandan uzaklaştırılmıştır. Alandan ayrıldıktan sonra LGBTİ+lar kolluk tarafından gözaltına alınmak istenmiştir. 21 Mart 2021 tarihinde Newroz Park'ta düzenlenen Newroz kutlamalarında alana girişte bir LGBTİ+ aktivisti gözaltına alınmış, Newroz alanında pankart ve bayrak açan LGBTİ+lara yönelik bıçaklı saldırı girişimi olmuş ve 4 LGBTİ+ alandan uzaklaşmak zorunda kalmıştır.

CEZAEVLERİNDE YAŞANAN KADIN HAK İHLALLERİ ;

Özel savaş politikalarının kurumsallaşmış haline dönüşen cezaevlerinde; Son 1 yıl içerisinde ağ bileşeni olan kurumların ilgili komisyonları tarafından Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna çeşitli zamanlarda ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Yapılan ziyaretlerde birçok kadın mahpusla görüşmeler yapılmış olup bu görüşmelerde kadın mahpusların beyanları ve görüşmecisi avukatların gözlemleri sonucunda;

- Kadın mahpuslara hastane sevklerinde sırasında arama noktalarında infaz koruma memurları tarafından taciz boyutuna varan arama usullerinin uygulandığı,
- Hapishanelerinin birçoğunda güvenlik gerekçesi ile uygulamaya konulan ve mahpusların bulunduğu odaların içini gören kameraların yapılan tüm hukuki başvurulara rağmen hala kaldırılmadığı ve bu sebeple özel yaşamın gizliliği haklarının ihlal edildiği,
- Mahpusların hastane çıkışlarını yaptıkları esnada, jandarma görevlilerince arama noktasında gerçekleştirilen aramanın el ile taciz boyutunda olduğunu, sutyen içlerinin aranmaya çalışıldığını bu şekilde taciz boyutunda olan çıplak aramayı kabul etmeyen mahpusların hastane çıkışlarının yapılmadığını ve sağlık hizmetlerine erişim haklarının ihlal edildiği gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir.

Ağır hasta mahpuslar, hastalıkları sebebiyle yaşamlarını tek başlarına idame edememelerine rağmen tahliye edilmemektedir. Adli Tıp Kurumu'nun adil ve tarafsız olmayan raporlar düzenlemesi, ağır hasta ve hasta mahpusların durumlarının ciddiyetini artırmaktadır. Diyarbakır Kadın Cezaevinde bulunan hasta mahpusların sağlık durumları kötüleşmesine rağmen infazları ertelenmemekte ve cezaevinde sağlığa erişim hakkı başta olmak üzere uygun koşullar yaratılmamaktadır. Ceza ve Tevkif evlerinin en son açıkladığı 01 Kasım 2022 verilerine göre 399 Ceza İnfaz Kurumunda 331.706 mahpus bulunmakta ve bu sayı sürekli olarak artmaktadır. 2002 yılın sonunda bugüne kadar hapishanelerde

tutulan mahpus sayısı yaklaşık olarak 5,6 kat artmıştır. Uzun bir süredir Türkiye kamuoyunda yer edinen hasta mahpusların tedavi hakkına erişememesi ve hapisanede kalabilecek durumda bulunmayan ağır hasta mahpusların tahliye edilmemesi sorunu da tıpkı hapisanelerde yaşanan diğer tüm ihlallerde olduğu gibi siyasi erkin meseleye insan hakları perspektifinden uzak bir şekilde oluşturduğu güvenlikçi politikalarla bakmasından kaynaklanmaktadır. İnsan hakları derneği tarafından tespit edebildiği kadarıyla 29 Nisan 2022 tarihi itibarıyla Türkiye hapisanelerinde 651'i ağır olmak üzere 1517 hasta mahpus bulunmaktadır.

Hastane sevklerinin geç yapılması ya da hiç yapılmaması, jandarma birimleri tarafından tedaviye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulanması, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerin yapılması, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayene uygulaması, hijyenik olmayan odalar, yetersiz ve sağlıksız beslenme, temiz su ve sıcak suya erişimde yaşanan sorunlar, hapisanelerde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmaması, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinin her seferinde yeniden başlaması ve buna benzer çok fazla sorunla baş başa kalan mahpuslarda çeşitli sağlık sorunları ortaya çıkmakta ve devam eden bu ihlaller karşısında, bu sorunlar giderek kronik ve çoklu hale gelmektedir.

Mektup okuma biriminde Kürtçe dilinde yazılan mektupların kontrolünü yapan tek bir personelin olması sebebiyle Kürtçe mektupların, Türkçe yazılan mektuplara oranla daha geç ulaştırılması sebebiyle, mahpuslar anadillerinde haberleşmekte zorluklar yaşamakta aile ve özel yaşama saygı hakları ihlal edilmektedir.

29.12.2020 tarihinde yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” doğrultusunda kurulan İdare ve Gözlem Kurulları, kendilerini mahkeme yerine koyarak mahpusların iyi halli olup olmama durumları hakkında değerlendirmede bulunmakta, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına karar vermektedir. Gözlem kurulları mahpusların iyi halli olup olmadığına karar verirken soyut ve subjektif yorumlarda bulunmakta, siyasi mahpuslardan da pişman olduklarına dair beyan istemektedir. Bu kararlardan kaynaklı olarak birçok siyasi mahpus, denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakılmaktadır.

Günümüz iktidarı F Tiplerinin yanı sıra izolasyonu daha da derinleştiren yeni tip Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishaneler ve S Tipi Kapalı Hapishaneler inşa etmişlerdir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü verilerine göre şu anda **Türkiye genelinde 14 adet F tipi, 17 adet Yüksek Güvenlikli, 6 Tane de S Tipi Hapishane bulunmaktadır.** Özellikle Yüksek Güvenlikli hapishanelerde mahpuslar tek kişilik odalarda tutulmakta, bulunduğu odaların müstakil havalandırması bulunmamakta ve mahpuslar günde 1-1,5 saat ayrı bir yere götürülerek havalandırmaya çıkarılmakta ve geri kalan zamanı bu tek kişilik yerde geçirmek zorunda bırakılmaktadır. F tipi, S Tipi ve Yüksek Güvenlikli hapishanelerin uygulamaya konulması akabinde uzmanlar ve hak savunucuları tarafından siyasi iktidarlara

yapılan uyarıların haklılığı ortaya çıkmış, bu hapisanelerde tutulan mahpusların başta yaşam hakkı olmak üzere; sağlık, aile ve özel hayata saygı, avukatı ile görüşme ve haberleşme hakları sürekli bir şekilde ihlal edilerek infaz yasasına aykırı uygulamalar meydana gelmiştir. Bu uygulamalara karşı mahpusların iç hukuk ve AİHM nezdinde açmış oldukları davalarda lehlerine çıkan yüzlerce karar olmasına rağmen dava konusu edilen hak ihlallerinin sona ermesi bir yana her geçen gün bu ihlallerin arttığına şahit olmaktayız. Mahpuslar, ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan en temel haklarını kullanabilmek için birçok kez açlık grevi, kendini yakma ve intihar tarzı eylemler yapmak zorunda kalmış, yaptıkları bu eylemler sonucunda yaşamlarını yitirmiş, birçok mahpus ise bu eylemlerden kaynaklı kalıcı hastalıklarla yaşamak zorunda kalmıştır.

Tüm bu hak ihlallerinin son bulması için 1 yılı aşkın süredir Adalet Nöbetinde olan aileler ise; en meşru haklarını kullanmalarına rağmen defalarca yargı tacizine maruz kalmış olup hiçbir talepleri de karşılanmamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME ;

Geçtiğimiz 25 Kasım'dan bu yana ne yazık ki; kadınlar şiddetin her türüsüne maruz bırakılmaya ve devletin cezasızlık politikasının cesaretlendirdiği erkek şiddeti, kadınları yaşamdan koparmaya devam etmiştir. Kadınlar, hem kamusal alanda hem özel alanda en temel hakları olan yaşam hakkı için dahi mücadele vermek zorunda kalmıştır.

Devletin İstanbul Sözleşmesinden CB kararı ile çekilmesinin ardından Şiddetle Mücadele Ağı bileşenleri tarafından açılan iptal davaları Danıştay tarafından reddedilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin ardından, kadınlar adalete erişim noktasında daha fazla mağduriyet yaşamıştır.

6284 sayılı kanun kapsamında, alınan koruma tedbirlerinin çoğunda 6 ay verilebilecek uzaklaştırma kararları en fazla 1 ay olarak verilmeye başlanmış ve bu uygulamada teamül haline getirilmiştir. Şiddete uğrayan kadınlar, başta kolluk birimleri olmak üzere, bütün yargı mekanizmalarında erkek adalet sistemi ile baş etmek zorunda kalmıştır. Yine; kolluk birimlerinin ve diğer kamu kuruluşlarının şiddete uğrayan kadınların taleplerini görmezden gelmesi, doğru yönlendirmelerin yapılmaması, kadınların tekrar şiddet ortamına gönderilmesi vb. gibi pek çok husus hak arama yolunda dahi kadının şiddete uğradığının birer somut göstergesi haline gelmiştir.

Kadınlar, 6284 sayılı Kanundan çoğunlukla önleyici tedbir kararları çerçevesinde faydalanmaktadır. Tedbir kararlarının çoğu kopyala yapıştır şeklinde verilmekte, kadınların özgün taleplerini karşılamamaktadır. Kadınlara ve gerekiyorsa çocuklara uygun barınma yeri sağlanması, çocuklar için kreş desteği, geçici maddi yardımlar gibi birçok önleyici tedbir ise, fiili olarak uygulanmamaktadır. Toplumun tamamını içine alan ekonomik kriz ve yoksulluktan en çok etkilenen kadınlar, şiddete maruz kaldıklarında çoğu zaman günlük hayatlarını dahi devam ettiremeyecek olmanın korkusuyla şiddete karşı başvuru mekanizmalarını kullanmaktan dahi çekinmektedir. Dolayısıyla yukarıda bahsettiğimiz

"geçici maddi destek, barınma yeri vb." önleyici tedbirlerin uygulanmaması, kadının şiddet ortamından çıkmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla kanunda yer almasına rağmen uygulamada hiçbir karşılığı olmayan düzenlemeler; kadınlarda şiddetin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve şiddetsiz bir hayat kurmak için son derece yetersizdir.

Son dört yıldır Şiddetle Mücadele Ağı olarak açıklamış olduğumuz raporlarda ŞÖNİM, Karakol, Çocuk İzlem Merkezi gibi kurumların, şiddete maruz kalan çocuk ve kadınlara yönelik yetersiz uygulamalara ilişkin detaylı izlem ve gözlemlerimiz yer almaktadır. 2021-2022 raporundaki gözlemlerimiz açısından da durum değişmediği gibi daha vahim bir hal aldığını belirtmemiz gerekir. Diyarbakır'da 2016 yılı itibariyle başlayan kayyım politikası ile birlikte kadın düşmanı pratikler sergilenmektedir. Nüfusu yüz bini geçen belediyelerin kadın sığınağı açması gerekiyken belediyeler sığınak açmadıkları gibi var olan sığınakları da pandemi sürecinde işlevsiz hale getirmiştir. ŞÖNİM'lerde karşılaşılan kötü uygulamaların başında kadınlarla caydırıcı ve yanlış bilgilerin paylaşılması, sığınak ve diğer uzman desteklerine ilişkin taleplerin darp raporu veya tedbir kararı olmadığı için reddedilmesi, kadınların eve dönmeye veya şiddet uygulayanla barışmaya zorlanmaları gibi uygulamalar gelmektedir.

Boşanmak isteyen kadınlar, dava süreçlerinin uzun ve yıpratıcı olması, belirtilen nafaka miktarlarının asgari yaşam düzeyinin oldukça altında kalması, çocukların velayeti konusunda yine maddi imkânsızlık yaşanması, iştirak nafakasının son derece yetersiz olması, çocuklarına güvenli ortamı sağlayamayacak olmanın kaygısıyla kadınlar bir süre sonra şiddet faili ile boşanmaktan vazgeçip şiddet döngüsünün içerisine tekrar girmek zorunda kalmaktadırlar. Yine, kadınların kanuni hakkı ve boşanmanın ferileri niteliğinde olan nafaka, ziynet eşya, maddi ve manevi tazminat talepleri karşısında erkekler mal kaçırarak kadınları bu haklardan da yoksun bırakmaktadır.

Kadınların kanuni hakları, sadece yargı mekanizmaları tarafından değil; tüm kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmamakta veya sırf uygulanmamak adına çeşitli yollara başvurulmaktadır. Zira;

Doğum izni gibi izin gündemleri olmadığı için, yöneticiler tarafından tercih edilen erkek sağlıkçı sayısı her geçen gün artmış, yönetim kadrolarında müdür ve yardımcıları için erkek çalışanlar tercih edilmiştir.

Aile sağlığı merkezlerinde çalıştırılan sağlıkçıların doğum izni döneminde yedekleri olamadığı için; çalışanlar doğum yapmayı düşünen kadınlardan tercih edilmemiştir.

Yine; kadının kendi hayatı üzerine karar verme yetkisine sahip olmadığı kürtaj, kayıt altına alınmak zorunda olduğundan ve baba izni zorunluluğu olduğundan maalesef merdiven altı uygulamalar hâlâ devam etmektedir.

Tüm bunların yanında; özellikle kırsal bölgede yaşayan kadınlara, üreme sağlığı, kanser taraması gibi önemli konularda sağlık hizmeti sunumunda sıkıntılar yaşanmaktadır.

4. ÖNERİLER VE TALEPLER

Kadına, çocuğa ve LGBTİ+lara karşı gerek kamusal gerek özel aklındaki şiddetin her türünü kınayarak;

- İstanbul sözleşmesinden tek taraflı olarak çekilme kararına ilişkin açılan davalarda yargının acilen yürütme durdurma kararı ile birlikte esasa ilişkin karar vermesi gerekmektedir.
- Kadının yaşam hakkının önüne geçen her türlü eşitsizlik, adaletsizlik ve engelin ortadan kaldırılması için devletin, iktidar ve muhalefeti oluşturan tüm siyasi aktörlerin sorumluluk alması gerekmektedir.
- 6284 Sayılı Kanunun etkili bir şekilde uygulanabilmesi devletin, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi ilke olarak belirlemesi ve bu nedenle, kadın alanında çalışan derneklerin üye ve yöneticilerine yönelik yargı tacizi sona erdirilmeli ve devlet, kadın cinayetlerine yönelik acil eylem planı oluşturarak asıl görevini hatırlamalıdır.
- Şiddet mağduru kadınların adli ve idari makamlara yaptığı başvurular ivedi olarak takip edilmeli, kısa süreli işlevsiz koruma tedbiri kararları verilmemeli ve bu alanda çalışan kamu görevlilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği, nefret ve ayrımcılıkla mücadele gibi konularda kapasiteleri artırılmalıdır.
- Daha önce hazırladığımız raporlara da yansıyan, kamu personelinin “şikâyetten vazgeçirme”, ”uzlaştırma” gibi davranışları sona erdirilmelidir. Öte yandan barınma ihtiyacı olan kadınlar evlerine geri gönderilmemeli sosyal tesis, yurt gibi mekânlar acilen gerekli tedbirler alınarak kadınların kullanımına açılmalı, sadece kadına yönelik şiddet başvuruları alan ve 7/24 çalışan bir hat oluşturulmalıdır. KADES uygulamasını kullanan kadınlar yakından takip edilmeli gerekli önlemler alınmalıdır. LGBTİ+ların sığınma evine alınmasıyla ilgili özel önlemler geliştirilmeli ve bu konuda ayrımcı tutumlardan vazgeçilmelidir.
- Cinsel istismar ile mücadelede sürdürülebilir bir çocuk koruma politikası ve bu kapsamda işleyen bir çocuk koruma sistemi oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda toplumsal bilinç artırılmalı, tüm aktörlerin organize bir şekilde çalışması sağlanmalı, cinsel istismar ihbar hatları oluşturulmalı, adalet mekanizması içerisinde yer alan profesyonellerin yeterlikleri artırılmalı, önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkin uygulanması sağlanmalıdır.
- Yargılama süreçlerindeki bürokratik işlemler mağdurlar açısından azaltılmalıdır. Tüm hastanelerde şiddet vakaları için ayrı birim ve alanlar açılmalı ve burada özel sosyal hizmet ve ruh sağlığı uzmanları görevlendirilmelidir. Şiddet mağdurunu hastaneye getiren kolluk kuvvetleri, hastane polisi ve hastane özel güvenliğinin hekimlik uygulamalarına yönlendirici müdahalelerde bulunmasının önü kesilmelidir.

- Adli mekanizmalar ve sağlık alanındaki tüm personelin Şiddet vakalarına yaklaşımında bilinçlendirilmesi ve durumun takip edilmesi gerekmektedir.
- Mahpuslara yaşatılan işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli, mahpuslara uluslararası hukukun emrettiği Şekilde insana yaraşır bir muamele gösterilmelidir. Mahpusların mahremiyet hakkı korunmalıdır. Mahpusların koğuşlarını ve tuvalet banyo gibi özel alanları gösteren kameralar derhal kaldırılmalıdır. Mahpusların sağlığa erişim haklarının sağlanması, koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmesi, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle Pandemi koşulları dikkate alındığında mahpusların sağlığa erişim hakkının sağlanması hayati önemdedir ve devlet bununla ilgili yükümlülük altındadır.
- Şiddete maruz kalan veya Şiddet tehdidi altında bulunanların her türlü desteği tüm mekanizmalarda ve aşamalarda anadiliyle alabilmesi için tüm koşulların sağlanmasıdır.
- Nefret söyleminin üst düzey yöneticiler tarafından sahiplenilmesi, LGBTİ+ların adalete erişiminde ciddi zorluklara neden olmaktadır. LGBTİ+'ların adalete erişimi, adli kurumlarda(karakol, mahkeme vb.) meydana gelen ayrımcılığın önlenmesi, insan hakları alanında faaliyet yürüten kurumların adli süreçlere doğrudan katılımı ile gerçekleşebilir. Bu sebeple kamu kurumları onarıcın adaletin tesisi ve cezasızlıkla mücadele açısından öncelikle LGBTİ+ varoluşunu tanıyarak açıkça "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı ile mücadele etme" ilkesini benimsemelidir.
- Dijital Şiddet konusunda farkındalığın arttırılması için çalışmaların yapılmalıdır.
- Kadınlar ve kadın hakları ile ilgili kararlar alınırken kadın alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, dernek, meslek örgütleri ve bu alanda çalışan oluşumlar sürece etkin bir Şekilde dhil edilmelidir.
- Toplumda kadına yönelik Şiddeti olumluyan ayrımcı, cinsiyetçi ve aşağılayıcı bir dilin kullanılmaması; başta otorite kabul edilen kişiler ve medya olmak üzere toplumun her kesiminde bu dilin kullanılmasının önüne geçilmesi sağlanmalıdır.
- ŞÖNİM'lerde istihdam edilen personelin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgilendirilmesi kadınların yapmış olduğu barınma başvurularında ikinci kez mağduriyeti engelleyeceği gibi Şiddete maruz kaldığı yere gitmesine de engel olacaktır. Kayyım politikalarıyla işlevsiz hale getirilen sığınaklar bir an önce aktifleştirilmeli ve sığınakların sayısı ihtiyacı karşılayacak seviyeye çıkarılmalıdır.
- Ücretli ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamaları kadınlar açısından eşitersiz işbölümü ve Şiddete yol açan alanlar açması sebebiyle sonlandırılmalıdır.
- Eğitim ğretim kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair dersler zorunlu olarak müfredata eklenmelidir.
- Kadın istihdamında esnek-güvencesiz, kayıt dışı çalışma ve taşeron çalışmaya son verilmelidir.

- İşbaşı ve hizmet içi eğitimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılığın önemli bir başlık olarak yer alması gerekmektedir.
- Tüm kamu kurumlarında ve ortak mekânlarda, ücretsiz kreş, gündüz bakım evleri ve emzirme odaları kurulmalıdır.
- ILO 190 sayılı şiddet ve tacizin önlenmesi sözleşme imzalanmalıdır.
- Yargı makamlarının keyfi hukuka aykırı kararları, yargı taciziyle tüm yurttaşların hukuki güvenliğini ve hak arama çabalarını tehdit eder bir mesele haline gelmiştir. Bu sebeple de yargı makamlarını etkileyen siyasi iktidar yetkililerini, Siyasi faaliyetlerde bulunma hakkının, düşünce ve ifade özgürlüğünün, demokratik hukuk ilkelerinin gereği olarak; hukuka aykırı tutumlarından ve politikalarından vazgeçmesi gerekmektedir.
- Özel savaş politikaları kapsamında yürütülen ve özellikle kadınları, gençleri hedef alan politikalar son bulmalı, Kürt meselesi barışçıl ve demokratik yollarla çözüme kavuşturulmalıdır.
- Çocukların yaşam haklarına yönelik ihlallerin önüne geçilmesi için hak odaklı barışçıl politikaların yürütülmesidir.
- Zırlı araçların yerleşim yerlerinde kullanımının yasaklanması, bu araçların neden olduğu ihlallerin hukuki-idari denetiminin tüm boyutları ile sağlanarak etkin bir soruşturma evresi geçirmesi gerekmektedir.
- Çocuk hak ihlali faillerinin taşıdıkları kimliklerden bağımsız olarak haklarında ivedi, etkin ve adil bir yargılama yapılmalı, çocuklar açısından onarıcı adaletin sağlanması ile yaşanacak benzer ihlallerin önüne geçilmelidir.
- Çocukların eğitim, ifade özgürlüğü, kendi kültürünü yaşatma ve kendi dilini özgürce kullanma haklarını içeren Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair sözleşmenin 17-29-30. Maddelerindeki çekinceleri bir an önce kaldırılmalı, çocukların kendi dillerinde gelişmesi için uluslararası standart yakalanmalıdır.
- Çocuk işçiliğinin önüne geçilmesi için “82 No’lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi”nin gereği yerine getirilmelidir. İlgili kurum ve yetkililer çocuk işçiliği ile mücadelede denetim ve önleme sorumluluklarını yerine getirmelidir.
- Devlet ve özel kurumlarda çocuklarla çalışan tüm görevlilere çocuk hakları eğitimi verilmelidir.
- Çocukların şüpheli ölümleri ile ilgili etkin ve adil bir soruşturma yapılmalı, şüpheli çocuk ölümlerinin önüne geçebilmek için etkili politika üretilmelidir.
- Cinsel istismarın önlenmesi için öncelikle Lanzarote Sözleşmesinin gereği yerine getirilmeli, okullarda cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma eğitimleri ders programlarına eklenmelidir. İstismar mağduru çocuklarla, sonraki aşamalarda diyalog geliştirmesi gereken kamu görevlilerine çocukların örselenmesini engelleyecek eğitimler verilmelidir.
- Cinsel şiddet mağduru çocuklar için şiddet olayı sonrası psikolojik destek verilmeli ve mağdurun şiddet izlerinin giderilmesi sağlanmalıdır.

- Çocukların gözetiminde, gözetim yerleri dışında ve hapisanelerde maruz kaldığı işkence ve kötü muamele açısından idari ve adli soruşturmalar yürütülmelidir.

Yukarıda tespit ettiğimiz hak ihlalleri ve yapmış olduğumuz kapsamında devleti yükümlülüklerini yerine getirmeye davet ediyoruz. Bizler Mirabel Kardeşlerden miras aldığımız ruhla mücadeleye devam edeceğimizi 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü vesilesiyle bir kez daha deklare ediyoruz.

5. HAZIRLAYANLAR

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI

- DİYARBAKIR BAROSU LGBTİ+ HAKLARI KOMİSYONU
- DİYARBAKIR BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ
- ÖHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
- İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
- SHU-DER DİYARBAKIR ŞUBESİ
- KESK AMED KADIN MECLİSİ
- TMMOB İL KADIN KURULU
- DTO KADIN KOMİSYONU
- ROSA KADIN DERNEĞİ
- DAKAH-DER

6. KAYNAKÇA

BAŞVURUCU VERİLERİ (2021-2022)

- Rosa Kadın Derneği,
- Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi,
- Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu,
- Diyarbakır Barosunu Çocuk Hakları Merkezi
- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu
- Dayanışmanın Kadın Hali Derneği

DEĞERLENDİRME

- Rosa Kadın Derneği,
- Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi,
- Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu,
- Diyarbakır Barosunu Çocuk Hakları Merkezi
- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu
- Dayanışmanın Kadın Hali Derneği
- Özgürlük için Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu,

- KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen)
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi